

När omvärlden förändras – vägval som blir viktiga

Strategiska beslut under snabbt föränderliga tider

Martin Engström
Hälso- och sjukvårdsdirektör
Region Skåne

1

En vanlig dag i Region Skåne

- 36 förlossningar
- 33 700 vårdkontakter, varav 12 400 med läkare
- 472 000 resor med Skånetrafiken
- 14 600 turer med buss och tåg
- 6 250 patienttransporter
- 800 000 m² lokaler städas

2

Nuläge avseende läkemedel

- Snabb medicinsk utveckling
- Stort spann i patientantal
 - Obesitas – Super orphan
- **Behov av tydliga prioriteringar**
- Rest- och bristsituationer blir allt vanligare
- Beredskap kräver lager, alternativ och flexibilitet
- **Behov av att säkerställa tillgång till basläkemedel**

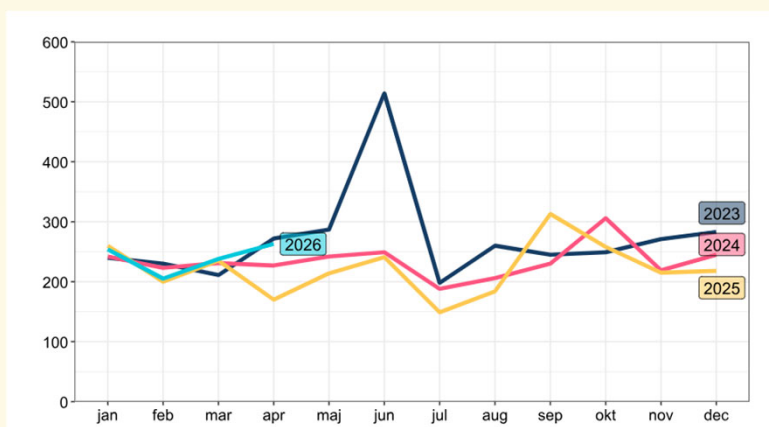

3

3

Restanmälda förpackningar per månad

(källa: Läkemedelsverket)

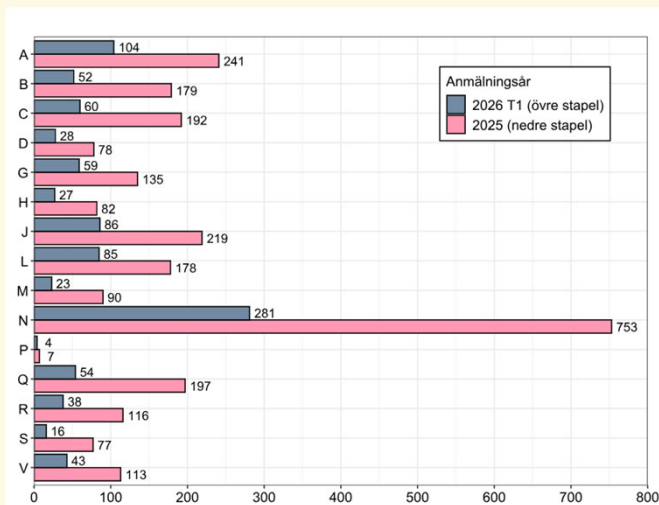

- Stort problem – här för att stanna?
- Tidskrävande
- Innebär merkostnader
- **Risk för patientskada!**
- Skapar oro, minskar patientens tillit

4

Restanmälda förpackningar per ATC-kod

- N: Nervsystemet
- A: Matsmältningsorgan och ämnesomsättning
- J: Antiinfektiva medel för systemiskt bruk
- L: Tumörer och rubbningar i immunsystemet

5

Goda råd är inte dyra

– om att undvika onödiga läkemedelskostnader

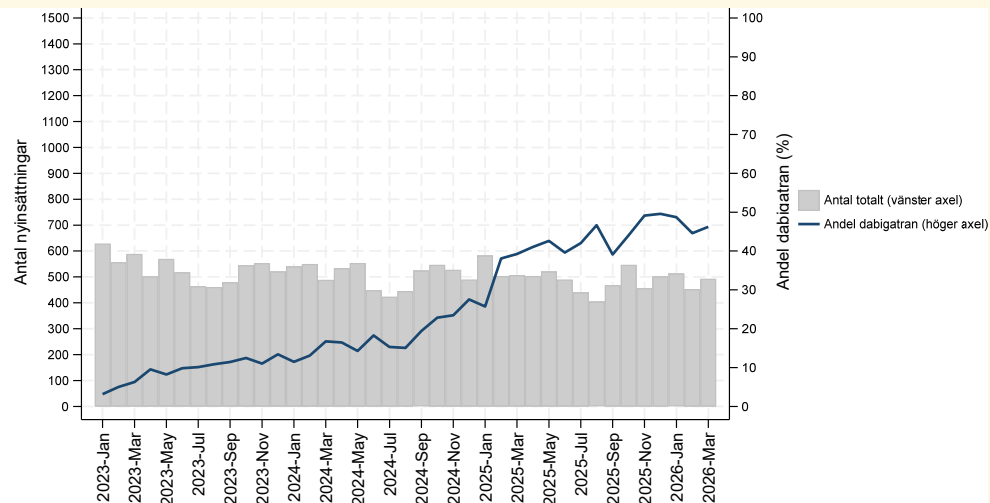
Läkemedelskostnaderna ökar, främst på grund av att nya medicinskt väl-motiverade men kostsamma läkemedel introduceras. För att skapa utrymme att använda de nya läkemedlen gäller det att undvika alla onödiga kostnader för läkemedel. Nedan listas områden där man med stöd av Skånelistan och andra rekommendationer från Läkemedelsrådet kan se över sin verksamhets läkemedelsförskrivning.

För mer information, se respektive kapitel i Bakgrundsmaterialet till Skånelistan 2026: skane.se/skanelistan

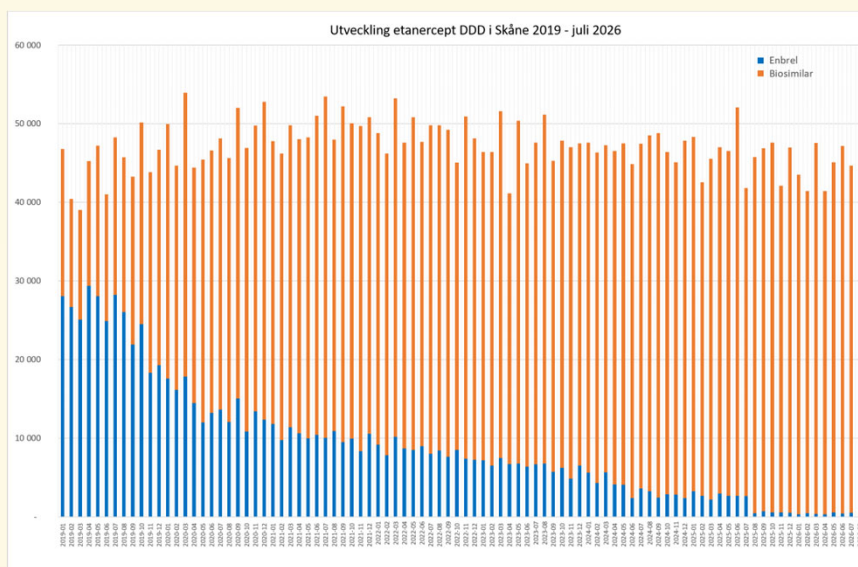
6

Nyinsättningar av NOAK och andel dabigatran per månad, för skånska patienter med förmaksflimmer

7

Biosimilarer exempel

Andel biosimilarer
av total volym
etanercept
99 procent juli
2026

8

Ordnat införande av nya läkemedel

9

Exempel på banbrytande läkemedel

• NOAK

- Minskningen i strokeinsjuknande motsvarar minst en samhällsekonomisk besparing på mellan 600 till 1800 miljoner SEK i Region Skåne per år

• Läkemedel mot hepatit C

- 2015, dvs året innan läkemedel introducerades rapporterades knappt 2000 fall av nysmittad hepatit C i Sverige.
- 2023 hade siffran sjunkit till 1000, dvs en minskning med 53 procent.

• Läkemedel mot Cystisk fibros

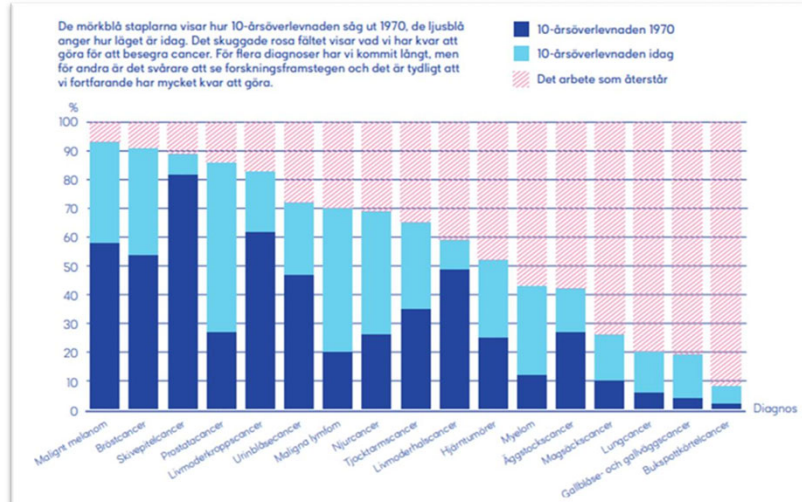
- Före start av Kafrio behövde näsan 50 % av alla vuxna CF-patienter en intravenös antibiotika någon gång under året och det har minskat till endast 15 %.

10

Förändring av 10-årsöverlevnad för olika cancerdiagnoser

källa: Cancerfonden

11

Exempel på frågeställningar vid utvärdering och hälsoekonomisk värdering vid genterapi

- Hur länge kvarstår effekten? Livslång eller 10 år?
- Vilken faktiskt medicinsk nytta kan förväntas? Symptomlindring eller fullt frisk?
- Skillnad mot nuvarande behandling?
- Biverkningar? Mortalitet? Långtidsrisker?
- Tillgång till alternativa behandlingar – nu och i framtiden?

12

Utmaningar

- Begreppet precisionsmedicin ger en signal om att det är bättre än vanliga läkemedel – påverkar förväntansbilden avseende effekt av läkemedel.
- Evidens för effekt av nya terapier är en nyckelfråga – vad är klinik och vad är fortfarande forskning? Hur fort ska det gå?
- Alla sjukdomar blir sällsynta diagnoser med en hög prislapp?
- Förväntningar på snabba processer – men detta kräver säker evidens och rimliga prislappar.
- Utfallsbaserade betalningsmodeller – men detta kräver tydliga utfallsmått och långa avtal.

13

Exempel på bristande evidens

- 2014: Translarna får ett villkorat EU-godkännande för gångbara patienter med Duchennes muskeldystrofi och nonsense-mutation.
 - 2014–2023: Företaget samlar in ytterligare data för att bekräfta läkemedlets långsiktiga effekt, vilket var ett krav för det villkorade godkännandet.
 - 2023: EMA:s vetenskapliga kommitté (CHMP) bedömer att effekten ännu inte är tillräckligt bekräftad och rekommenderar att godkännandet inte förnyas.
 - Januari 2024: Efter omprövning står CHMP fast vid sin negativa bedömning.
 - Maj 2024: EU-kommissionen begär en ny granskning och ytterligare analyser av tillgängliga data.
 - Juli 2024: CHMP bekräftar åter att nyttan inte har kunnat visas tillräckligt tydligt för att motivera fortsatt godkännande.
- 10 år till en kostnad av 100 miljoner kronor brutto.

14

Riskerar vi en negativ trappa?

Avvikelser från krav på bra data, t ex av skyndsamhetsskäl, avseende effekt och säkerhet leder till brist på evidens

Brist på evidens försvårar värderingen av såväl medicinsk som hälsoekonomisk effekt

Svårigheter att värdera effekter stannar upp införandeprocesser då nyttan blir svårvärderad

Långsamma processer hindrar effektivt införande

Avsaknad av effektivt införande leder till att patienter inte får tillgång till bästa möjliga behandling

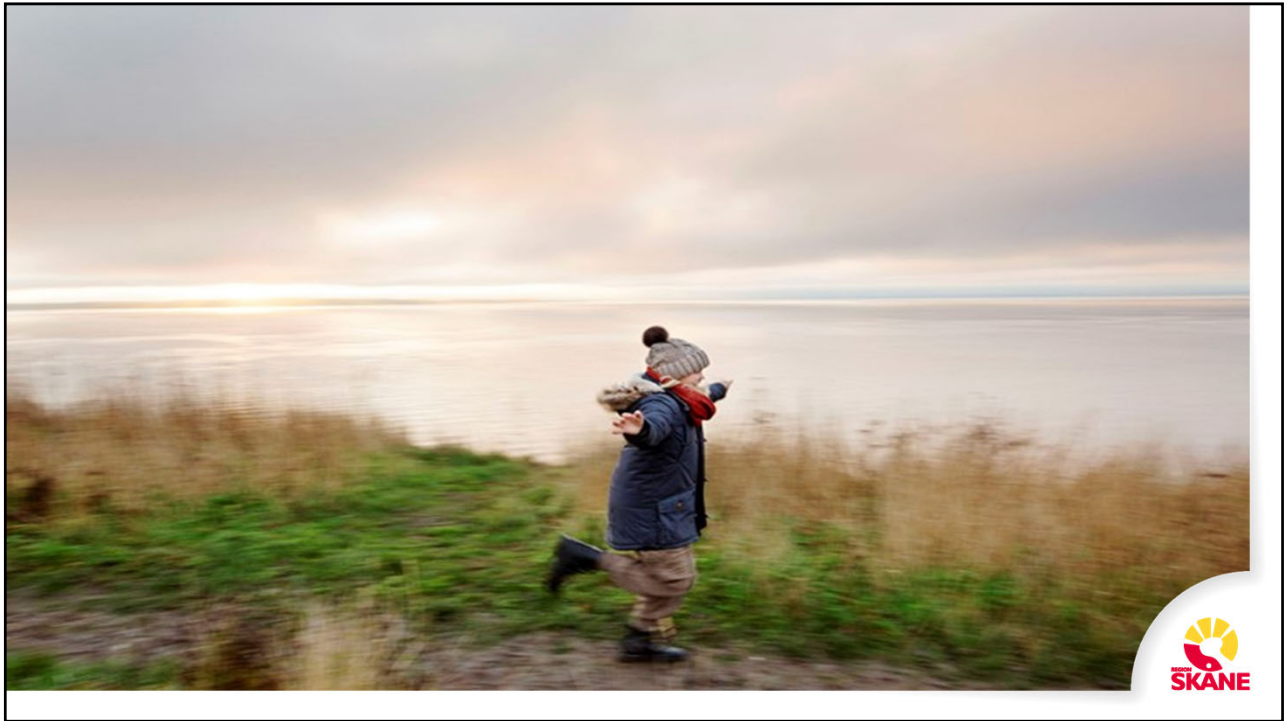
15

Medskick till "Ett utökat och stärkt statligt ansvar för läkemedel och vaccin"

- **Omfatta helheten:** nya och gamla läkemedel, recept och rekvisition (inkl. ATMP) och vacciner.
- **Prioriteringar** mellan olika läkemedel och mellan läkemedel och andra vårdinsatser måste ha förutsättningar att göras på ett enhetligt sätt.
- För att stärka läkemedelssystemet krävs ett gemensamt ansvarstagande från staten, regionerna och företagen, med fokus på **långsiktigt hållbar tillgång och finansiering** av läkemedel.
- **Näringspolitiska** avvägningar och principer för prioritering av läkemedel behöver hållas isär.
- För att säkerställa värdet av nya och befintliga läkemedel måste relevant **uppföljning** av såväl effekt som säkerhet vara möjlig.

16

17